

Alte Drucke

**ENCHIRIDION || CHRISTIANAE INSTITUTIONIS in Concilio
prouinciali Coloniensi editum, opus omnibus veræ
pietatis cultoribus longe ...**

Gropper, Johann

Parisiis, 1550

DE POENITENTIAE SACRAMENTO.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-150244

DE POENITENTIAE SACRAMENTO.

151

Sacramentū poenitentiae quomodo à tota poenitentia discernatur, initio diximus. Est itaq; sacramentū poenitentiae sacramentum, externum & visibile signum poenitentiae interioris, & remissionis peccatorum seu gratiae Dei, quam ipse Deus efficaciter & certo (modò ritè accipias)

in eo sacramento operatur. Habet autem vt cætera sacramenta, suas partes, verbum & elementum.

Verbum huius sacramenti, verbum absolutionis est, quod sacerdos vice Dei ad confessum peccata sua pronūciat: Ego (inquiens) absoluo te à peccatis tuis, in nomine patris, & filij, & spiritus sancti: quod huic diuinæ promissioni innixum est. Quorū remisistis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta erunt. Sunt qui hisce verbis absolutoris pleraque alia addunt. Sed vt Ioannes Gersonus rectè (nostra quidem sententia) dixit, erat hæc quam iam retulimus, verborum absolutionis & breuitas & simplicitas retinenda, nec absolutio verbis additis vel restringenda vel inuoluenda. Nam sacerdoti qui Christi vice fungitur, formula domini sui non immerito imitanda est. Is absoluens peccatores, simplicissimè dixit: Remittuntur tibi peccata tua. Et cū propterea hoc sacramentum capiatur, vt conscientia pauida & perterrefacta auditis verbis absolutionis, certa consolatione remissionis peccatorum adepta, lata à sacerdote discedat, quis non videt ea omnia rectè omitti, quæ confessum adhuc hesitantem ac dubitatem, relinquere possint? Cæterum olim sacerdotes antequam confessum absoluerent, largiter pro eo dominum exorabant, ac etiam confitentem hortabantur, vt vicissim pro eis precaretur, idque ex instituto Apostolico. Nunc tantum sub absolutionem preces illæ, nempe: Misereatur tui omnipotens Deus. Item, Indugentiam ac remissionem, &c. (id quod non negamus) piè & sanctè recensentur: absolutionis autem verba in longum protrahuntur, quod non erat necesse, nec vt nobis videtur multum utile. Quæ sit autem huius verbi vis, & quis intellectus verborum promissionis, cui innititur, abundè explicatum putamus.

Poenitentie sacramentum quid.

Verbū huius sacramenti.

Ioan. 20. Gersonus.

Verba absolutionis debent simplicissimè ac breuissimè pronūciari.

Matth. 9.

Marc. 2.

Lucæ 5.

Lucæ 7.

Iacob. vlt.

Elemētum
huius sa-
cramenti.

Impositio
man^u quid
significet.

Man^u dei.
Pœnitentiæ
perfectio
per manus
impositionē
recipiebatur.

Coecil. Car
th. 1. c. 2. 3

Ritus qui
huius sacra-
menti ex
more ec-
clesiastico
adhibetur.

Quæ pec-
cata consi-
tenda.

Quatenus
veniali
peccata cō-
sistenda.

Basil. i. reg.
mon. c. 28.

Matth. 12

Quæ scri-
ptu
puli con-
fessionis in-
iuncti cōfi-
tenda sunt.

Leui. 13.

Ambula
re coram
domino.

Gene. 17.

Elemētum seu externum & visibile signū huius sacramēti, est ille corporis gestus & actus, quo sacerdos absoluti confitentem, similitudinem habens cum interiori absolutione, qua Deus animam à peccatorum nexibus exuit. Nam verba absolutoria externæ prolata, Deum intus dimittentem significant. Quod præterea ex more ecclesiæ nostræ, manus sacerdotis super caput pœnitentis imponitur, in indicat manum Dei, hoc est diuinā virtutem, seu Spiritus sancti gratiā emundantem ac sanctitatem, sacramento adesse.

Deinde manus impositio, apud veteres, signum erat reconciliationis. Vnde qui publicè pœnitebant, nō recipiebāt pœnitentiæ perfectionem, nisi per manus impositionem Episcopi, quem admodum superius expositum est. Ergo cum peccator imposita manu absoluitur, nihil aliud designatur, quam eum & Deo & ecclesiæ (à cuius saltem interno consortio delinquens excidit) reconciliari.

Ritus quos ecclesia in administratione huius sacramenti adhibet, hi ferme sunt: Principio à confitente requirit, vt simpliciter, purè, ac syncerè, tanquam coram Deo, aperiat sacerdoti omnia (quæ ipsi post diligentem cōfessionis excusationem occurrūt) lethalia crimina, ac quæ conscientiam onerant ac ledunt. Nam tametsi ecclesia non oneret peccatorem ad confitendum omnia venialia (quòd id fuerit factū impossibile) tamen si venialia crebrius recurrant, omnino contemnenda nō sunt, quod collecta non minus grauabunt & opprimēt, quam vnum aliquod graue delictum. Et vt Basilii ait: Nul- lum peccatum tanquam paruum contemni oportet, quod de omni verbo otioso, quod loquuti fuerint homines, de eorum rationem reddituri sunt in die iudicii. Præterea, non tantū cōsistenda sunt, quæ peccator certò scit esse lethalia crimina, sed etiā ea, in quibus hæret ac dubitat, sint ne crimina mortalia. Neq; enim postremus finis atq; vsus cōfessionis is est, q; scilicet cōfiteus, per sacerdotē (cui iudicium datū est cognoscēdū ac iudicandi inter lepram & non lepram) instrui debeat, vt discernat inter peccatum & nō peccatum. Item cum oporteat nos coram Deo sic conuersari vt confidamus Deo facta nostra cōprobari: idcirco dubitans, faciat ne bene an secus, is in anceps se periculum coniicit, atq; adeò in peccatum: quia omne quod non est ex fide, peccatum est, Roman. 14. Quamquam interim velimus hic leues cōiecturas & inanes scrupulos re-

los reiciit: qui enim amat periculum, peribit in illo: sed tātum cum ratio probabilis dubitare facit, dubitatio per exomologesim animo eximenda est. Circūstantiæ quoq; quæ speciem delictorum variant, exprimendæ sunt. Circūstantes particulae (Gregorio Nisseno teste) sunt, quis, quid, ubi, quando, qualiter, propter quid, videlicet persona, res, organū, locus, tempus, modus, causa. Ergo non tātum tempus, locus & persona, verū etiam animi malitia & tentationis magnitudo, consideranda sunt: Deinde etiā ad quā multos vnus peccati noxa perueniat. Ex persona delictum fit capitalius. Grauius peccat sacerdos aut princeps, quā laicus aut priuatus. nuga in ore laici (yt inquit Hieronymus) nuge sunt: in ore sacerdotis, blasphemia. Sacrilegiū furto maius est. Bis peccat, qui diem dominicum audiendis concionibus & sacro, ac reconciliando Deo, excitandæque charitati in Deum ac proximū destinatum, ineptis lufibus, scortis, temulentis, obscænis fabulis, ac rixis etiā & pugnis transmittunt. Leuius peccat, qui per occasionem in stuprum incidit, q̄ qui probam ac simplicem virginem, ex probis progeneratam, destinatā honesto matrimonio, malitiosis artibus diu sollicitatam, tandem vitiat, ac deinde iactato etiam facinore reddit infamem, atq; aliis quoq; constituit. Grauius peccat, qui voluntariē in tentationem inductus per concupiscentiam illectus labitur, quā qui necessitate cecidit. Deniq; atrocius delinquit, qui sacerdote, aut virum etiā talem occidat, à cuius conciliis tota respublica pendebat, aut si quis principem ad tyrānidem instiget, quod eodem facinore plurimos laferit. Hoc tamen omnino cauendum est, ne de his circūstantiis sacerdos confitentem sic percontetur, vnde personæ quoq; possint agnosci. Præterea, in peccatis quæ libidine cōmittuntur, periculosa est mora in recensendis vel percontandis circūstantiis, tum q̄ periculum est prodē personæ, cum qua admissum est peccatum: tum quod ex hac recogitatione facilē subiret animum veteris voluptatis irritatio. Breuiter in circūstantiis, neque cōfitentem neque confessarium sacerdotem conuenierit esse vel nimis anxium, vel nimis remissum. Ea moderatio tenēda est, vt saltem scrupuli, qui conscientiam molestant, tollantur.

Quorūdam confitentiu ineptitudinem, qui nullo ordine vel iudicio cōfententur, sacerdotibus interdum molestū esse quis negat? sed erat hæc ineptitudo per cōfessarios rigenda.

V. ij

Prouer. 2.

Que circūstantiæ peccatorū confitendæ sunt.

Vide Aug. de vera et fals. pœ. ca. 14. & lib. 2. de vi si. infirmo.

Ex personā.

Ex tēpore. Gene. 20.

Ex animi malitia.

Vide cōcil.

Ancyran.

Ex effectu

Quidcauēdum sacerdoti cōfessario i percontando, quod ad circūstantias attinet.

Ineptitudo confitentiu per se erodotem cor rigenda.

DE SACRAMENTO

Prima.

pia instructione corrigēda. Scimus de confitendi ratione cō plures libellos editos, commemorantes quicquid inter homi nes committitur, aut committi potest, sceleris. *Qui* vt rectē à confirmatis ætate vsūque rerum viris legātur, ita nostro iu dicio periculose sparguntur in vulgus, periculosius animis innocentioribus offeruntur. Nam si non leuiter peccant sa cerdotes, qui ab omnibus sciscitantur de omnibus, nō habita

Secunda.

Tertia.

*Peccata
mortalia
ex quibus
cetera o-
runtur.*

*Superbia,
Vana glo-
ria, Auari-
tia, Ira, In-
uidia, Lu-
xuria, Gu-
la, acedia,
Tristitia,
Superbie
filie. Vane
glorie, Ira
Inuidia,
Tristitia,
& Ace-
die.*

*Auiritie.
Gule.*

Luxurie.

*Peccatum
aut animo
aut vno*

ratione sexus, ætatis aut ingenij, quis neget hosce libros peri culose à quibusdam legi? Sunt qui peccatum a tualē discer- nunt in peccatum transgressionis & omissionis, & singula ge nera in plurimas species diducunt. Sunt quibus ea ratio cōfi- tendi placet, vt quæcunque confiteri velimus, memoriæ iu- uandæ causa, in septem aut octo illa genera peccatorū lethali- um, veluti in locos quosdam communes, in claudamus: quæ sunt superbia, vana gloria, auaritia, ira, inuidia, luxuria, gula & acedia, seu tristitia, quod ex his omnia vitia oriuntur. Ex su- perbia enim (quæ initium est omnis peccati, & regina omnium malorum) nascitur omnis inobedientia, omnis præsumptio, & omnis pertinacia, contentiones, hæreses, arrogantia. Ex vana gloria, iactantia, arrogantia, indignatio, discordia, inanis glo- riæ cupido, & hypocrisis. Ex inuidia nascitur odium, furra- tio, detrectatio, exultatio in aduersus p̄ximi, afflictio in pro- speris. Ex ira oriuntur rixæ, tumor mentis, contumeliæ, cla- mor, indignatio, præsumptio, blasphemix, sanguinis effusio, homicidia, vlciscendi cupiditas, iniuriarum memoria. Ex tri- stitia nascitur malitia, rancor animi, pusillanimitas, pusillanimi- tas, amaritudo, desperatio, torpor, vagatio mentis, sæpè etiam & præsentis vitæ nulla delectatio. Ex auaritia oriuntur inui- diæ, furta, latrocinia, homicidia, mendacia, periuria, rapinæ, violentia, inquietudo, iniusta iudicia, contemptus veritatis, futura beatitudinis obliuio, obduratio cordis. Ex gula pro- pagatur inepta lætitia, scurrilitas, leuitas, vaniloquium, im- munditia corporis, instabilitas mentis, ebrietas, libido, hebe- tudo sensus. Ex luxuria generatur otiositas mentis, inconfi- deratio, inconstantia oculorum, vel totius corporis præcipi- tatio, amor immoderatus sui, odium mandatorum Dei, affe- ctus præsentis sæculi, horror & desperatio futuri: atque hæc ferè sunt, quæ præceptis decalogi prohibentur.

Sunt qui confitendi locos ex seipsis petant, q̄ omne pec- catum, aut animo, aut aliquo quinq; sensuum committa- tur.

tur. Nam etsi omne crimen ex fonte cordis profiscatur, tamen quæ ad luxû, libidinem, violentiam & contumeliã pertinent, magis ad sensus & membra corporis referuntur. Nobis ut singulæ istæ cõfiteri rationes minimè displiceant, tamen veteris ecclesiæ mos quod ad præsentium temporum conditione attinet, magis placuerit. Olim confessarius sacerdos de articulis fidei, & quæ illis coherent ecclesiæ sacramentis, ac præceptis dñicis interrogabat, hoc est de vita & moribus, ex quo cõfiteres duplicem fructum referebant. Primum, quod de fide & præceptis instituerentur: deinde, q̃ in sui ac peccatorum agnitionem (quæ salutis initium est) venirent. Quem admodum ergo omnino velimus, ut sacerdotes veterem ecclesiam in hoc imitentur: ita nobis simplicissima cõfiteri ratio videbitur, si cõfiteres doceatur, omnino duo esse quæ in nobis Deus requirat, nempe fidem cum spe cõiunctam, & charitatem: fidem duo requirere, initio, ut quicquid symbolo apostolico summatim continetur, firmiter credamus. Secundo ut tota fiducia præsentis ac futuræ vitæ cõstituantur in Deo, ut quæ cõfidamus opera nostra bona tanquam filiorum Deo placere. Principio ergo de diffidentia cõfiteri fuerit, nempe si quis de ullo articulo fidei vel tenuiter hæsitauerit. Nã hic ante omnia pia instructione opus est, ut hæsitatio omnino per verbum Dei cordibus eximatur, & fides plantetur. Deinde quotuscumq; hominum totam suã fiduciam in Deum collocat: Nunquid non singuli penè singulos sibi facit Deos facit? Alius finem operum suorum in fastu ac vana gloria cõstituit, alius in diuitiis confidit, alius ventrem curat, atq; alij alia respiciunt: interim de fide in Deum (cui omnia accepta referre, & à quo totos nos pendere oportet, utcumque tãdem res istæ externæ cadant) parum aut nihil solliciti, atque interim quàm pauci sunt, qui hanc suam diffidentiam atq; adeo idololatriam, peccatũ putant, cum tamen sit omnium peccatorum fons & origo. Nã qui à fiducia in Deum prorsus alienus est, huius tota vita nihil aliud est, quàm vnicum peccatum, de quo Spiritus sanctus mûdus condemnat. De hac ergo diffidentia initium rectè capietur, & instruetur per sacerdotem cõfiterens. Iam charitas ad duo se porrigit, charitatem Dei & proximi: utranque Deus in decalogo præcepit, qui aptissima quædã methodus est, docens nos de omnibus quæ Deus & fieri velit & fieri nolit, q̃ in eam omnes leges mo-

quinq; seu
suum com
mittitur.

Matt. 15.

Vetus con
fiteri ra
tio optima.

Peccatorũ
agnitio sa
lutis initium.

Quomodo
docenda
plebs est

cõfiteri.

Fides.

Psal. 62.

Quomodo
de diffiden
tia cõfiteri
dum.

Psal. 48.

Psal. 51.

Matth. 6.

Eph. 5.

1. Tim. 6.

Ioan. 16.

Augu. in

Ioannem.

Charitas

decalogus

aptissima

methodus

agendorũ.

DE SACRAMENTO

Et mittē rales includi possint. Quum ergo omnino velimus ac cupi-
dorum. mus, vt nō tantum priuatim, sed & publicē ex suggestis, idē
Populus in frequentissimē populus in decalogo instituat, vtque non
decalogo solum plebs decalogum memoria tenere, sed & quibus operi-
sedulo in- bus singulis praeceptis satisfiat, rursus quibus contra singula
sistendus. peccetur doceatur, quā doctrinā in postrema parte huius in-
stitutionis trademus: fit vt speremus (id cum parochi factum

Interior curāt) fore, vt hinc plebs certissimā simul ac simplicissimā cō-
confessio fitendi rationem sibi faciliē colligat. Porro ad memoriam
frequens iuuandam nihil magis profuerit, quā frequens interior, cō-
ad iuuandā fessio, quemadmodum supra docuimus. Præterea huc non pa-
memoriā rum fecerit, si pœnitēs intuens in praecepta dominica reco-
vultis. lat secum vbi locorum vixerit quibus in negotiis versatus sit,

Esaiæ. 15. & apud quos vixerit. Vidēdum autem est sacerdoti, ne pecca-
tum omissionis extenuetur, quod solet esse grauissimum, ma-
ximē in iis, qui autoritate aut dignitate præminent, veluti
sunt episcopi, abbates, parochi, principes, magistratus & pa-
tres familias, qui quemadmodum multorum malo peccant, ita
multorum malo cessant in officio. quæ autem horum officia
sunt, docebunt Loci communes, quos huic sacramento anne-
ctemus, vt Confessarius cessantes corripiat, ac singulos de suo
munere diligenter admoneat.

*Loci com-
munes.*

*De restitu-
tiōe ciuili.*

*Qui tenet
tur ad re-
stitutionē.
Corrupto-
res simplici
cui meriti.*

Exod. 22.

*Qui nō ex
fide cū pro-
ximo agūt*

Matth. 7.

Luce. 6.

*Quid fa-
ciēt sacer-
dotes pœste-*

DE restitutione ciuili, anxij sæpe sunt confitentes & cō-
fessarij, idque rectē. Nam quis dubitat eam esse necessa-
riam, saltem quoad fieri potest, quod sine ea fingere quidem
possit quispiam se pœnitere, verē autem pœnitere nequaquā.
Non solum autem ad restitutionem tenentur qui pecuniolam
alterius suffurati sunt, sed in primis qui pestilenti virulen-
tæque lingua simplicium mentem corrumpunt, tranquillitatem
animi proximo adimunt, obreptationibus famam alic-
nam lædunt, peruersis conciliis publicam pacem perturbant,
qui pudorem puellarū corrumpūt, quos oportebat legis Mo-
saicæ censuram subire. Item omnes opifices, qui non ex fide
cum proximo agunt, hoc est qui regulæ euangelicæ obliuiscū-
tur, quæ habet: Quod tibi nō vis fieri alteri ne feceris. Et, O-
mnia quæcunque vultis vt faciant vobis homines ita & vos
facite illis. Quæ omnia in explicatione Decalogi latius at-
tingemus. Tantum de confitendi ritu dixisse suffecerit.

Postquam autem pœnitens peccata sua confessus fuerit,
rectē interrogat sacerdos, an ei peccata præterita displi-
ceant,

ceant, an propositum habeat adiutore deo se à peccatis deinceps continendi, quòd absque contritione interna, cōfessio vocalis magis obstat quàm profit. Quo facto, sacerdos singulis morbis sua remedia adhibebit, idque ex diuinarum scripturarum myrothecio, quarum sylvam quandam dabimus in calice huius sacramenti, quam qui volet, pro suo arbitratu secūdum rationem criminum, augere poterit. Nam superbo recte dixeris, Humilia te in conspectu domini. Vanam gloriam sectanti, Vide ne ob transitoriam gloriam, æternā perdas mercedem. Inuido, Peccatum tuum maximum est, quod diabolum propriè parentem habet, cuius inuidia mors intrauit in orbem terrarum. Age itaque pœnitentiam, & profectum aliorum, tuū deputa. Iracundo, Ira in stultorum sinu requiescit: dominari debes animo tuo, & hanc tranquillitatem mentis effugare. Avaro, Cogita quia radix est omnium malorum cupiditas, & idolatriæ cōparatur. Ventris curam in desideriis facienti, sobrietatis: Luxuriæ dedito, castitas sectanda persuadebitur. Cōtra accediam animam hominis aggrauantem, vt ei nihil boni agere libeat, sedulitas. Contra tristitiam, ob aduersa hominis mentem occupantem, patientia & longanimitas inculcanda est. Et vt summatim dicamus, contraria contrariis antidotis curanda sunt. Deinde postquam confessarius sacerdos confitentem quantum ad corrigendam vitam sufficere videtur, instruxit, cum statim satisfactio, hoc est opus aliquod piū, quod cum vitio perpetrato quammaximè pugnat, ipsi cōfesso imponitur, licet demum post absolutionem peragendum, nisi tamen aliud delicti & personæ ratio poposcerit. Postea pro pœnitente, ad dominum fit pia deprecatio, in qua tamen sacramenti vis non continetur. Postea pronunciaturs absolutio, in qua tota sacramenti vis consistit.

Huius autem sacramenti vim & efficaciam multiplicem esse cōstat. Principalis finis est, vt pœnitēs verbis absolutionis assentiēs referat beneficium remissionis peccatorum & certissimam consolationem reconciliationis, qua ecclesiæ rursus inseritur. Neque enim dubitandum est, Deum (qui remittendorum peccatorum ligandi ac soluendi potestatem sacerdotibus fecit) ipsum etiam ministerio eorum potenter assistere, si tamen pœnitens spiritui sancto obicem non posuerit, hoc est per incredulitatem resisterit: nam mentiri non potest Deus in promissis lōgè veracissimus, etsi nos in-

V iij

narratio-
ne peccato
riū quod ad
instructio-
ne cōfite-
tis
attinet.

Quid iul-
cādum su-
perbo, va-
nā gloriā
sectanti.

Matth. 6.
Inuido.

Iracundo.
Gene. 4.

Avaro
1. Timo. 5.

Ephe. 5.
Gulo.

Libidino-
so.

Accedio.
De inun-

ctione sa-
tisfactio-

nis.

Depreca-
tio pro cō-

fitente.

Absolu-
tio.

De virtu-
te & effica-

cia huius sa-
cramenti.

Ioan. 20.

Tit. 1.

*Pfal. 50.**Rom. 3.**1. Pet. 3.**Rom. 6.**Sacramē-
ti pœnitē-
tiæ vis.**Confessio-
nis secretæ
commoda.**2. The. 2.**Chrysost.**Pudor cō-**fessionem**impediēs.**pellēdus.**Secunda**utilitas cō-**fessionis.**Vna medi-**tatio i lege**Domini.**Peccatorū**agnitio ex**cōfessione.*

digni sumus quod ad nos attinet. In quam sententiam David, Apostolo interpretante, dixit: Tibi soli peccaui, & malū coram te feci, ut iustificeris in sermonibus tuis, & vincas cū iudicaris. Vnde quemadmodum per baptismū eximimur à tyrannide satanæ, & facti filij Dei inferimur corpori Christi, quod est ecclesia, & in tam felix cōtubernium cooptamur & angelorū & omniū ad cœlestem hereditatem prædestinatorū, vbicunque terrarum viuunt, vixerint, aut victuri sunt, ita per ministratiōē huius sacramēti in eadē societate ritē refectimur. Præter hunc finē pleriq; alij sunt minus principales.

In primis, quod non alia ratione aut citius, aut efficacius quā sacramentali confessione frangitur superbia mētis humana, ac ceruix erecta cōtra Deum, quæ nisi magno studio deprimatur, erigit tandem sese aduersus omne quod dicitur Deus: deprimatur autē cum homo prorsus sibi displicēs sese Deo totū submittit. Porro nulla potest esse maior submissio, quā ut homo sponte sese submittat ad pedes hominis, eiq; prodat nō solum facta, sed & cogitata. Atque interim experiētia docet, nulla ex re plus lucis & gratiæ cœlestis capi, quā ex sincera confessione, cui plena cōsolationis succedit absolutio, nimirū quod Deus superbis resistit, humilib; autē det gratiam. Quamobrem hunc fructum nullus pudor debet excludere, præsertim cogitāti, tolerabilius esse hic apud hominē semel pudescere, quā pōst erubescere in cōspectu Dei, angelorum & sanctorum omnium, certē cuius animus vehementer refugit se sacerdoti submittere, is (nostra sententia) nondum cor satis deiecit apud Deum, nec ex animo satis adhuc pœnitet, ut fileamus par esse, ut quemadmodū totus homo se erexit contra Deum, ita corpore quoque sese submittat, quod sæpenumero occasionem peccandi præbuit.

Secundo vsus sacramenti ad hoc quammaximē valet, quod hinc discamus nosse nos ipsos (quæ est præcipua sapientiæ pars) quod confessio totum hominem sibi ipsi (subinde ponat ob oculos, ex cussis omnibus animi latebris, dum penitus considerat, quod vocet præcepta Dei: cōtrā, in quæ ipse propellus sit, & quibus occasionibus labatur. Atq; hæc est vera meditatio in lege Domini, ut homo componat se ad eum vitæ statum, in quo se cuperet esse, si iā supremus vitæ dies vrgeret. Interim docet confessio agnoscere peccatum. Nam pleriq; sunt, qui vel per ætatem, vel per imperitiā non intelligunt morbum

morbū suum, per errorē iudicātes nullum esse delictū, quod crimen est capitale: contrā, hoc esse crimen quod crimē non est: quidam sic inuoluti sunt, vt se ipsos extricare nō possint qui sacerdotem Confessarium desiderant, hominē integrum, prudentem, ac sacrarum literarum scientia instructum.

Tertiō, hoc remedio maximis quibusdā malis medetur sacerdos, quæ sunt pestilens securitas, & hac etiam pestilentior gloria de peccatis, deniq; desperatio diuinæ clementiæ, cuius primus author fuit Cain detrectans confessionem.

Quartō, hoc sacramentum non mediocriter iuuat ad parandam idoneā detestationem commissorum, ex amore Dei proficiscentem, ac serium certumq; propositum, in posterum ab omnibus abstinendi quæ Deum offendunt.

Quintō, pudor retegēdi secreta peccatorum, velut expiatio quædam est, quæ bonam penē partem adimit, hominēque cohibet, ne faciliē relabatur in eadem.

Sextō, confitens non solum cōsolationem remissionis peccatorum accipit, sed etiam cōsilio exhortationeq; ac precatione sacerdotis iuuatur, quam plurimum valere Iacobus testatur. Hactenus de huius sacramenti virtute

IAm quo affectu pœnitentem ad sacerdotem accedere oporteat, ex supradictis satis intelligi potest. Debet enim sacerdotem accedere non vt hominem, auditurus ex eo quid humanū, sed vt vicariū Christi, cuius legatione fungitur, vt audiat ex eo diuinum verbū absolutionis, cui fidem adhibēs, de remissione peccatorū se certū faciat, atq; in primis eum affectum adhibere debet, quem habent lethaliū morbis occupati cū ad medicum cōfugiunt, sine cuius ope mortem oppeturi sibi vidētur. quin hoc maiore pœnitentis affectū esse conuenerit, quāto vulnus animæ omni plaga corporali periculosius est. Hūc affectum respicienti, verbum Christi ingerat, quo nos certos reddit, vt quib⁹ peccata sacerdotes remiserit, illis remissa sint. Ex omologesim itaq; facturo sic cogitandum est, sacerdotē angelum esse Domini, quemadmodū propheta dixit: Labia sacerdotis custodiūt scientiā, & legem exquirūt ex ore eius, quia angelus Domini exercituum est. Itidē eum esse scribā illū, de quo Christus dixit: Omnis scriba doctus in regno cœlorū, similis est homini patrifamilias, qui profert de thesauro suo noua & vetera. Ad hęc sacerdotē designatum esse per stabulariū illum euangelicū, cui Samari-

Homines inuoluti.

Gene. 4.

Iaco. vlii.

Quo affectu ad sacerdotē accedendū.

2. Cor. 5. Pœnitētis affectus e- rit instar affectus agroti.

Ioan. 20. August.

Malac. 2.

Matt. 13.

Luca. 10.

DE SACRAMENTO

ranus verus ille hominū custos Christus, duos denarios protulit in curam vulnerati, quæ cum recolit poenitens fieri nō potest quin magno quodam desiderio ad sacerdotem properet, veluti ad eum à quo certam salutem sit relaturus, & saluberrimam sitim remissionis peccatorum, potu aquæ salutaris remissionis peccatorū restincturus. Quem putas tam socordem, qui non longissima itinerum spatia præter omnem moram alacriter ac libenter esset emāsurus, si ex Christo domi-

Matt. 9.

Marci. 2.

Luc. 5. 7.

Ioan. 20.

Marc. 2.

Ioan. 20.

*Minister
huius sa-
cramenti.*

*Sacerdos
qualis.*

Medici.

Sobrius.

Discretus

Silens.

Roma. 9.

Minister huius sacramenti, sacerdos est. videbit autem quilibet sacerdos, ne tam arduum confessionis audiendi munus suscipiat, nisi doctrina, animi rectitudine, prudentia, sed ante omnia pietate ad hoc sit idoneus: qui si quid alioqui habeat affectus humani, videat tamē ac curet, vt auditurus confessionem, non priuati hominis, sed sacerdotis, imō Christi personam sumat, neque quicquam habeat præ oculis, nisi Deum, cuius illic quodāmodo vices gerit. Præparabit itaque ad rem tam seriā tamque sacram animum, ne malum medicum præstans, & proximi morbum augeat, & iram Dei in se prouocet, & vterq; ab altero discedat deterior. Ante omnia sobrium ac silentij tenacem eum esse oportet: præterea debet sic moderari omnia, vt percontationes suas nō vltra, proferat, quā necesse sit ad criminis cognitionem, ne scilicet inficiat animos simplicium & infirmorum: nec tamen interim sinat ignorari, quod ignoratum, vitari curariue non poterat. Sic esse affectus, vt malis hominum, cum Paulo Aposto. illachrymet, vt tanto instantius oret ac vigilet pro grege dominico, quo videt morbos esse maiores, quibus is tenetur occupatus: cogitans eos morbos gregem non fuisse inuasuros, si ipse & ceteri quibus hoc munus concreditum est, doctrina, monitis, increpationibus, & obsecrationibus aduigilassent.

Breuit

B Reuiter nō est idoneus sacerdos, qui non gerit paterna
 viscera erga gregem suum, qui nondum nouit cū confi-
 tentibus indolescere & cōpati infirmitatibus eorū, quales
 sunt qui ex hominū malis cristas tollunt, & superciliū ad-
 ducūt. Hic verō solus idoneus est, qui nouerit infundere vi-
 num & oleū verbum scilicet correptionis & cōsolationis:
 sic tamen vt in cōsolationē semper procliuior sit, praefer-
 tim vbi intellexerit poenitentē ex animo resipiscere. Quā-
 quam verō sacerdotem talem esse oporteat, nō minus tamē
 hoc sacramentū percipitur ab indigno quā a digno mini-
 stro: si tamen confitens veram contritionem & rectā fidem
 attulerit. Nam (vt Augustinus inquit) propterea dictū est à
 Domino in Numeris ad Moysen & Aaron sacerdotes, Vos
 ponite nomen meum super filios Israël, & ego dominus be-
 nedicam eos: vt gratiam traditam per ministerium ordinati
 transfundat hominibus, nec voluntas sacerdotū obesse vel
 prodesse possit, sed meritum benedictionem poscentis. Nā
 quāta sit dignitas sacerdotalis officij & ordinis, satis dicat
 nequissimus ille Caiphas, de quo dictum est: Hoc autem
 à seipso non dixit, sed cū esset pontifex anni illius, prophe-
 tauit: quo ostenditur, spiritum gratiarum non personā se-
 qui digni vel indigni, sed ordinem traditionis. Non itaque
 persona sacerdotis spectāda, sed Christ⁹ (cuius sacerdos mi-
 nisteriū gerit) intuenus est. is enim solus peccata dimittit,
 qui solus p peccatis nostris mortuus est, qui est agnus tol-
 lens peccata mundi. Verbum Dei (inquit Ambrosius) dimit-
 tit peccata, sacerdos est iudex. Sacerdos quidem officiū suū
 exhibet, sed nullius potestatis iura exercet. Sed dices, quid si
 bi vult, quodd patres non semel dicunt, à solis sanctis & colū
 bae membris dimitti peccata? Vt autē intelligas quid quēra
 tur, repetere animo oportet, Omnem hominē Christianum
 qui sese lethalibus criminibus et si occultē cōtaminat, nō so-
 lum in Deum, sed & in ecclesiā, hoc est in cōtū sancto-
 rum omniū peccare. Eo ipso enim quodd exit à veritate, à fi-
 de, à charitate, de castris ecclesiæ exit: ac statim cū lethaliter
 delinquit, sese ab occulta illa cōmunionē sanctorū, qui vno
 fidei & charitatis spiritu, sub vno capite Christo, toto ter-
 ratum orbe, arctissimo quodā vnitatis vinculo sibi coherēt
 ac cōnectuntur, separat: atq; hoc ipsi facit, vt iam & in cōlo
 & in terra ligatus cēseat, et si nondū Episcopi voce ligetur.

Lucæ. 10.
 Vinū &
 oleum.
 Galat. 5.

Aug. lib.
 quæ. Ve-
 teris et no-
 ui testa.
 Nume. 6

Ioan. 11.
 Caiphas.

Aug. cō-
 tra Iulian-
 num.

Marc. 4.

Roma. 4.

Ioan. 1.

Amb. de

pœni. dist. 2

i. c. verbi

Dei.

Quæstio.

Origenes

in Leuit.

*Dilutio
questio-
nis.*

Talem ergo hominem, modo salutis suę rationem villā habere velit, & in Dei, & in sanctorum omnium gratiā redire necesse est: quod aliter fieri nō potest, nisi & De^o & tota ecclesia sanctorū, eum in gratiam & cōmunionē, à qua propria malitia excidit, rursus recipiant, hoc est peccata dimittant. Itaque dum queritur, nū à solis sanctis dimittātur peccata: respōdendum est: Nos hic ad duo respicere oportere. Primū, ad id quod reuera agitur, cum dimittuntur peccata. Secundo, ad ministerium reconciliationis. Exemplo res fiet

Simile.

dilucidior: Quum populus Romanus quēpiam proscriptum in gratiam recipere velit, & ad hoc ministerio vnus cuiuslibet hominis vitur: hic populus Romanus est qui noxā remittit, qui ius ciuitatis reddit, & proscriptū in consortium suum iterū recipit, Legatus tantum ministerio fungitur, populus Romanus reuera dimittit culpā, Legatus verō nō aliter quā populi Romani nomine. Ad eundem modum cum peccata dimittuntur, dicendum est, solos sanctos & colūbre membra, propriē peccata dimittere. Nā ipsi sunt qui peccatorē à se abalienatum, cum veraciter ad Deum cōuertitur, rursus in suum consortium recipiunt. Sacerdos tantū ministeriū exhibet. Atque hoc ipsum est, quod ait Augustinus:

*Aug. de
bapti. par-
uulorum.
cap. 7.*

Cum veraciter, inquit, ad Deum, conuerso, peccata dimittuntur, dimittuntur ab eis, quibus ipse veraci cōuersione cōiungitur, spiritus sanctus ea dimittit, qui datus est omnibus sanctis sibi charitate coherētibus, siue se nouerint corporaliter, siue non. Similiter cū alicuius peccata retinentur, ab eis tenentur, à quibus ille cordis prauitate disungitur, siue notis corporaliter, siue ignotis. Omnes enī mali spiritualiter à bonis seiuncti sunt. Et alibi: Ecclesię charitas quę per spiritū sanctum diffunditur in cordibus nostris, participū suorum peccata dimittit: eorum autem qui non sunt eius participes, tenet. Ideo posteaquam dixit: Accipite spiritum sanctū, continuō de peccatorum remissione subiecit, Quorū remisistis peccata, remittuntur eis, & c. Re ipsa ergo sancti sint, qui peccata remittunt: sed quoniam ecclesia sanctorum cuncto vnus eiusdēq; spiritus vinculo, coherēs, toto orbe dispersa est, nec simul in vnum locum cōgregari potest, vt ab eius ore peccator verbum remissionis peccatorū audiat: idcirco ministerium sacerdoti in ecclesia constitutum est: vt quod sacerdos ecclesię nomine fecerit, tota ecclesia piorum fecisse censetur.

*1. Cor. 2.
Roma. 5.*

Ioan. 20.

censetur.

conferatur. Iam ut nihil prohibet hominē etiam criminofum, honestæ cuiuspiam reipublicæ procuratorem esse posse, qui reipublice nomine contrahat ac rescindat: sic nihil repugnat, solos pios vbiuis terrarum constitutos, siue notos, siue ignotos veraciter conuerso peccata re ipsa dimittere, & tamen in hoc uti ministerio sacerdotis, etsi mali. Quamobrem pulchrè dixit (cuius verbis libenter vtimur) Augustinus: Sacramentum gratiæ dat Deus, etiam per malos: ipsam vero gratiam nō nisi per seipsum vel per sanctos suos. Et ideo remissionē peccatorum vel per seipsum facit, vel per ipsius columbæ membra, quibus ait: Quorum remisistis peccata, &c. Interim extra publicum ecclesiæ ministerium (quod scilicet eadem virtute ac efficacia ministrant mali, qua boni sacerdotes, modò tamen ab ecclesiæ consortio resecti non sint) constat multum inter benedictiones bonorum & malorum hominum distare. Legimus enim benedictiones patriarcharum, prophetarum, atque multorum aliorum sanctorum hominum, longè efficacissimas fuisse, malorum vero nequaquam. Efficax est enim sanctorum spiritus propter inhabitantem Deum in ipsis. Sed malorum spiritus longe secus habet, licet quum publico ministerio funguntur, sacramentorū efficaciæ (quæ magis Deus quàm ipsi operantur) sua priuata malitia nihil detrahare possint. Aliud est enim priuatim benedicere, aliud publicum ministerium gerere. Ut ergo hanc rem semel finiamus, in sacerdote non persona hominis, sed Christi, cuius vices gerit, spectanda est: & firmiter credendum, quod reconciliatio sacerdotis in verè conuerso hoc intus operetur quod designat, nempe absolutum non tantum militanti, sed & triumphati ecclesiæ reconciliari. Quid enim aliud est, Quodcunque solueritis super terram, erit solutum & in cælo: quàm si dicat, Ego Deus & omnes cælestis curiæ ordines & omnes sancti in gloria mea, laudant vobiscum & confirmant, quos ligatis & soluitis? Quamobrem Deus modis omnibus à nobis collaudandus est quod dederit talem potestatem hominibus.

*Aug. de baptis-
par-
uulorum.*

*Inter pri-
uatas be-
nedictio-
nes bono-
rū ac ma-
lorū mul-
tū interest
Gen. 27.
48.*

*4. Re. 4.
Vide A-
thanasium
in vita An-
tonij.*

*Aliud est
priuatim
benedice-
re, aliud
publicum
ministeriū
gerere.*

*Aug. lib.
de poenit.
Matt. 18.
Matt. 11.
Marc. 2.*